

Малик І.П., к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту
«КПІ ім. Ігоря Сікорського»
Каракаш Ю.А., 5 курс, ФММ,
«КПІ ім. Ігоря Сікорського»

ІНСТРУМЕНТАРІЙ МЕНЕДЖМЕНТУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

***Анотація.** У статті обґрунтовано необхідність визначення та розробки інструментарію менеджменту для забезпечення стійкого розвитку підприємства в умовах турбулентного середовища. В статті надається визначення понять стійкого розвитку, турбулентного середовища та інструментарію менеджменту підприємства; досліджено взаємозв'язок між ними. Визначено основні вимоги та етапи процесу розробки системи управління стійким розвитком, сформовано основні інструменти забезпечення стійкого розвитку з позицій його основних складових. Підкреслено, що для забезпечення сталого розвитку промислових підприємств, необхідно враховувати особливості даного підприємства, стан галузі в країні, а також інших критеріїв для забезпечення стійкості розвитку підприємства. Для отримання кращого результату потрібно використовувати визначений інструментарій менеджменту на основі системного підходу, що дасть змогу досконально та цілісно проаналізувати діяльність підприємства та розробити ряд заходів щодо забезпечення його стійкого розвитку в умовах турбулентного середовища.*

***Ключові слова:** стійкий розвиток, турбулентне середовище, інструменти управління, механізм стійкого розвитку, економічні інструменти, соціальні інструменти, екологічні інструменти, системний підхід.*

Малик І.П., Каракаш Ю.А.

ИНСТРУМЕНТАРИЙ МЕНЕДЖМЕНТА ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ТУРБУЛЕНТНОЙ СРЕДЫ

Аннотация. В статье обоснована необходимость определения и разработки инструментария менеджмента для обеспечения устойчивого развития предприятия в условиях турбулентной среды. В статье дается определение понятий устойчивого развития, турбулентной среды и инструментария менеджмента предприятия; исследована взаимосвязь между ними. Определены основные требования и этапы процесса разработки системы управления устойчивым развитием, сформированы основные инструменты обеспечения устойчивого развития с позиций его основных составляющих. Подчеркнуто, что для обеспечения устойчивого развития промышленных предприятий, необходимо учитывать особенности данного предприятия, состояние отрасли в стране, а также других критериев для обеспечения устойчивости развития предприятия. Для получения лучшего результата нужно использовать определенный инструментарий менеджмента на основе системного подхода, что позволит тщательно и целостно проанализировать деятельность предприятия и разработать ряд мер по обеспечению его устойчивого развития в условиях турбулентной среды.

Ключевые слова: устойчивое развитие, турбулентное среду, инструменты управления, механизм устойчивого развития, экономические инструменты, социальные инструменты, экологические инструменты, системный подход.

Malyk I.P., Karakash Y.A.

Organizational and Economic Principles of Sustainable Development of Industrial Enterprises in Ukraine.

Annotation. The article defines the need for classification of information and research of organizational and economic principles of sustainable development of enterprises in Ukraine to ensure sustainable development in the modern world. The basic requirements and stages of the development process of sustainable development management system are defined, the basic tools of ensuring sustainable development are

formed from the standpoint of its main components. It is emphasized that in order to ensure the sustainable development of industrial enterprises, it is necessary to take into account the features of this enterprise, the state of the industry in the country and other elements. For best results, certain tools should be used based on a management system approach that will enable a thorough and comprehensive analysis of an enterprise and develop a series of measures to ensure its sustainable development in a turbulent environment.

Keywords: *sustainable development, turbulent environment, management tools, sustainable development mechanism, economic instruments, social tools, environmental instruments, system approach.*

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Останнім часом проблема забезпечення стійкого розвитку промислових підприємств стає особливо актуальною. В умовах посилення впливу промисловості на навколишнє середовище неминучим є зміна пріоритетів економічного розвитку і трансформація економічних систем на принципах сталого розвитку. Для досягнення стійкого розвитку на підприємстві необхідно забезпечити збалансований розвиток комплексу економічних, соціальних і екологічних складових системи управління на всіх рівнях та протягом тривалого часу.

Сучасне турбулентне середовище формує нестійкість підприємства, що призводить до необхідності вивчення його стану та розробки заходів щодо стабілізації внутрішніх процесів підприємства. Забезпечення стійкого розвитку на промисловому підприємстві як процес не є об'єктом управління, а механізм його досягнення є недостатньо вивченим [1].

У зв'язку з цим виникає необхідність розвитку існуючих і формування нових інструментів управління для забезпечення стійкого розвитку організації в довгостроковій перспективі. У зв'язку з цим особливого значення набувають не тільки питання освоєння сучасних ринково-орієнтованих методів планування, управління, організації й контролю виробничо-господарської й економічної діяльності, а і розробка ефективного інструментарію менеджменту стратегічного розвитку як для окремих підприємств, так і промислового комплексу в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Складність проблеми вивчення інструментарію менеджменту для забезпечення стійкого розвитку в умовах турбулентного середовища в міру її невизначеності та багатоаспектності обумовлює необхідність додаткових досліджень з даного напрямку. Забезпечення стійкості підприємства в процесі його розвитку потребує визначення механізму, що реалізується відповідними інструментами. Методологічні і практичні аспекти забезпечення стійкості розвитку підприємства є відображеними в працях вітчизняних економістів, серед яких є Кондаурова Д. С. [1], Юхименко П. І., Гацька Л. П., Півторак [2], М. В. Литнєва Н.А. [3] та інших. Недостатній рівень опрацювання питань забезпечення стійкості розвитку підприємства в умовах турбулентного середовища на основі формування інструментарію менеджменту, викликає актуальність і необхідність вивчення цієї проблематики як в науковому плані, так і з практичної точки зору.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження інструментарію менеджменту для забезпечення стійкого розвитку підприємства в умовах турбулентного середовища. Для досягнення поставленої мети необхідним є виконання таких завдань, як: визначення сутності поняття «стійкого розвитку», «інструментарій менеджменту» та «турбулентного середовища» в аспекті розвитку підприємств; визначити основні етапи процесу забезпечення стійкості підприємства; визначити ефективний інструментарій механізму забезпечення стійкого розвитку; дослідження існуючих інструментів та їх адаптація до умов турбулентного середовища.

Виклад основного матеріалу. Промислове підприємство є складною системою і тому від ступеня їх злагодженості його підсистем та елементів, своєчасного комплексного реагування на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища залежить стан підприємства в часі і економічному середовищі. Закономірності сучасного етапу економічного розвитку (глобалізація, інтеграція, посилення конкуренції, виснаження природних ресурсів), посилення взаємозалежності господарюючих суб'єктів та інше, дають синергетичний економічний ефект впливу на розвиток підприємств. Все це обумовлює

багатогранність поняття забезпеченості стійкого розвитку та відображає його комплексний характер.

Стійкий розвиток – це модель збалансованого комплексного та довготривалого розвитку підприємства та всіх його елементів, в основі якої закладені принципи ефективного використання всіх видів ресурсів, базуючись на інноваціях, балансу потреб та можливостей підприємства і суспільства. Модель стійкого розвитку підприємства є важливим елементом на шляху трансформації економіки.

Результати дослідження показують, що мета забезпечення стійкого розвитку промислового підприємства – це не лише отримання позитивних фінансових результатів від виробничої діяльності, доведення проаналізованих і оцінених їх показників до прийняттого результату, але і забезпечення ефективного розвитку економічної, соціальної та екологічної складових, враховуючи потреби внутрішнього і зовнішнього ринку. При цьому стратегія управління стійким розвитком передбачає визначення інструментів підвищення його рівня, а тактика – це набір конкретних методик реалізації механізмів, використовуючи дані інструменти.

Механізм управління сталим розвитком промислового підприємства визначається метою і завданнями господарської діяльності, стратегія якого передбачає стабільний розвиток підприємства в перспективному майбутньому. Основними вимогами сталого розвитку промислового підприємства є:

- визначення мети, місії та стратегії підприємства;
- дотримання інтересів споживачів і персоналу компанії при досягненні мети і виконанні місії підприємства;
- примноження майнового потенціалу підприємства;
- раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;
- розвиток процесу виробництва і випуск конкурентоспроможної продукції;
- створення соціальних умов для персоналу;

- вдосконалення та модернізація технологій виробничого процесу;
- забезпечення прибутковості, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства;
- дотримання екологічних норм і правил, що сприяють охороні навколишнього середовища;
- оцінка і моніторинг стійкості розвитку промислового підприємства, економічної ефективності та результативності діяльності.

Формування механізму стійкого розвитку є безперервним процесом, який протікає в умовах постійно мінливих факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Елементи цього механізму повинні мати властивості рухливості, урегульованості, проте ступінь їх гнучкості залежить від норм чинного законодавства, організаційно-правової форми підприємства, внутрішньої організаційної структури, кваліфікації та мотивації персоналу, конкуренції, джерел фінансових ресурсів. Основними етапами процесу розробки системи управління стійким розвитком є:

1. визначення стратегії розвитку організації:
 - аналіз поточного стану організації;
 - формулювання стратегії сталого розвитку організації;
2. діагностика сукупного потенціалу розвитку;
3. проектування стійкого розвитку:
 - оцінка показників ефективності проекту стійкого розвитку;
 - розробка системи цільових показників та інструментів забезпечення стійкого розвитку;
 - розподіл і реалізація стратегії, використовуючи визначені цільові показники та інструменти підрозділів (моніторинг, аналіз і оцінка, вдосконалення процесу впровадження).

Турбулентність зовнішнього середовища – зміни в зовнішньому середовищі, що відбуваються з високим рівнем невизначеності та непередбачуваності, характеризується складністю чисельних взаємозв'язків, які не піддаються прогнозуванню [2].

Механізм стійкого розвитку промислового підприємства в умовах турбулентного середовища повинен мати відповідний інструментарій менеджменту для реалізації всіх його етапів.

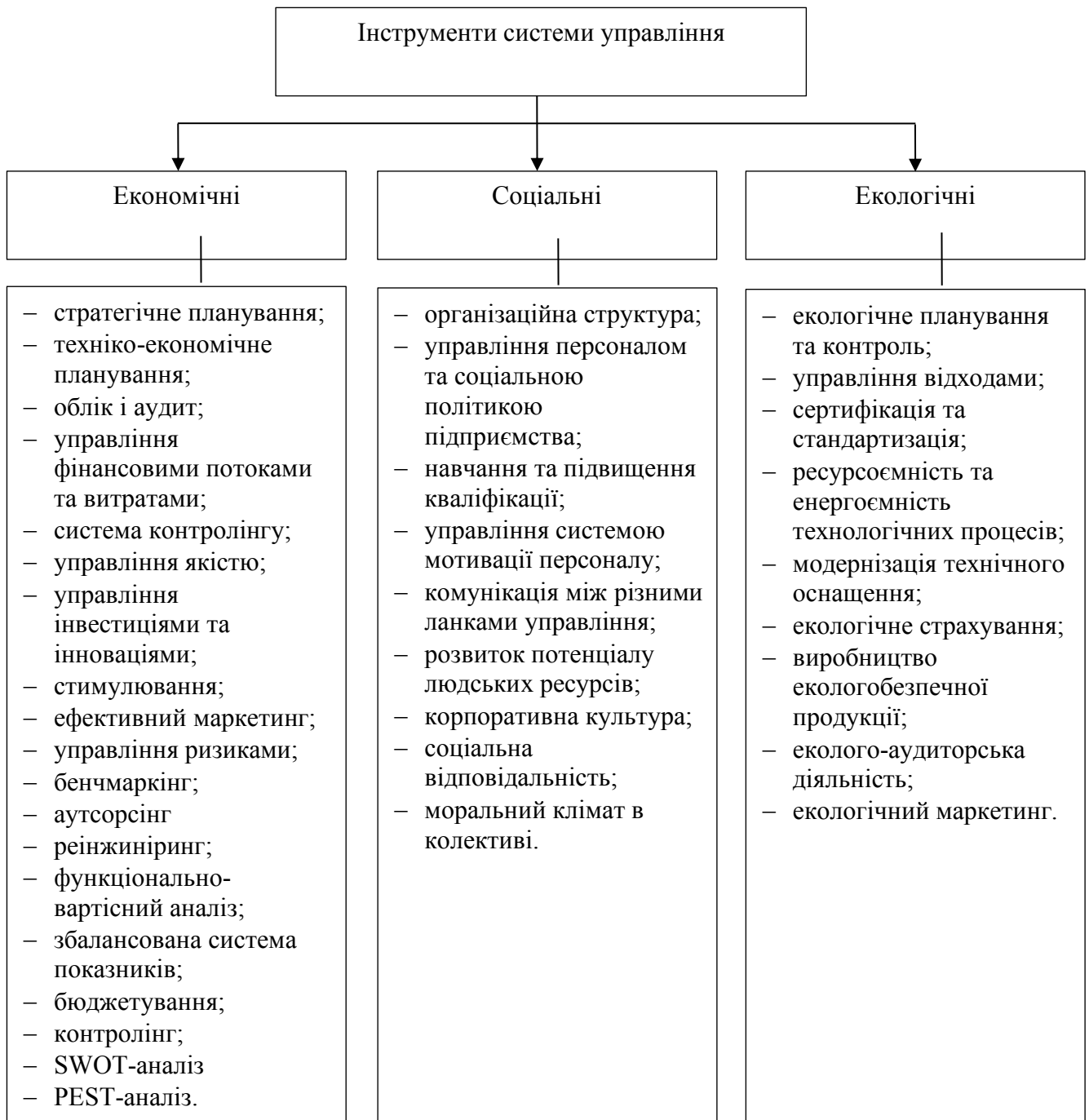

Рис. 1. Інструментарій менеджменту для забезпечення стійкого розвитку в умовах турбулентного середовища

Інструментарій менеджменту – це сукупність певних методів, засобів і прийомів, які застосовуються при зборі інформації, її аналізі і обробці для визначення стану системи управління і прийняття ефективних управлінських рішень, що допомагають вирішити конкретні проблеми і визначити найкращий шлях розвитку компанії. Він використовується для оцінювання результатів управлінських рішень щодо розвитку господарської діяльності та попередження помилкових майбутніх рішень при контролі ступеня досягнення встановлених цілей розвитку. Інструменти забезпечення стійкого розвитку підприємств доцільно розглядати з позицій 3 складових, основні з них зображені на Рис.1.

У процесі формування ефективного механізму управління та підбору інструментів забезпечення стійкого розвитку, необхідно дати оцінку виду і профілю діяльності підприємства, поставлених цілей, враховувати особливості даного підприємства, стан галузі в країні, а також інших критеріїв на забезпечення стійкості розвитку підприємства [3].

Важливо також відзначити, що системними якостями володіє кожен інструмент, що становить структуру механізму стійкого розвитку підприємств на основі комплексного підходу. Слід особливо відзначити, що при орієнтації на підвищення конкурентоспроможності основною умовою її підвищення є використання адаптивних інструментів управління.

Висновки. Отже, для впровадження успішно функціонуючого механізму забезпечення стійкого розвитку підприємства в умовах турбулентного середовища, вимагає визначення ключових інструментів. Для забезпечення стійкого розвитку інструменти необхідно розглядати з позицій трьох важливих складових: економічної, соціальної та екологічної. Можна зазначити, що чим ширше перелік аналізованих інструментів, тим більше можливостей для детального аналізу тенденцій розвитку та оцінки ефективності використання ресурсів підприємства. Це дозволить більш точно визначати, ефективність яких інструментів забезпечення стійкості необхідно збільшувати. Такі інструменти формування і оптимізації діяльності підприємства дозволяють врахувати зміни і своєчасно прийняти рішення про підвищення ефективності використання ресурсів. Саме аналіз і оцінка

ефективності інструментарію менеджменту підприємства є складовою частиною вдосконалення системи управління підприємством і важливою передумовою комерційного успіху.

Запропонований в статті інструментарій менеджменту необхідно використовувати на основі системного підходу, що дасть змогу забезпечити стійкий розвиток кожної з підсистем та підприємства в цілому. Це дасть змогу досконально та цілісно проаналізувати діяльність підприємства та розробити ряд заходів щодо забезпечення його стійкого розвитку в умовах турбулентного середовища.

Література:

1. Кондаурова Д. С. Удосконалення механізму сталого розвитку промислового підприємства // Економіка, управління, фінанси: матеріали II Міжнар. науч. конф. – Перм: Меркурій, 2012. - С. 130-132.
2. Юхименко П. І., Гацька Л. П., Півторак М. В. та ін. Міжнародний менеджмент. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
3. Литнєва Н.А. Механізм управління сталим розвитком промисловий // Сучасні технології управління. [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://sovman.ru/article/6403/>